

religionem quæ et modum vivendi in communi societate, seu congregatione profitetur, et toti Ecclesiæ proponitur, necessaria est Ecclesiæ approbatio judiciaria, seu ad intellectum spectans. Probat, quia non potest religio practice, ut sic dicam, per voluntatem prudenter approbari, et Ecclesiæ ut verus acquirendæ perfectionis status proponi, nisi iudicium de illius approbatione et utilitate præcedat. Unde, sicut non potest sententia ferri sine causæ cognitione prævia, ita nec confirmatio religionis sine approbatione, quam judicariam seu declarantem veritatem appellare possumus, fieri potest; at illa confirmatio necessaria est, ut mox dicemus; ergo etiam approbatio per modum iudicii necessaria est. Et ob eandem causam necessarium est ut tale iudicium, et publicum et authenticum sit, cum talis religio universæ Ecclesiæ imitanda seu amplectenda, et sequenda proponenda sit, ut supponimus. Et de hac approbatione maxime loquuntur Doctores, cum dicunt non posse errare Pontificem religionem aliquam approbando, id est, authentice declarando, illum esse honestum et sanctum vivendi modum, et viam convenientem ad perfectionem acquirendam. Nam hic error perniciosus esset Ecclesiæ in materia morum. Est autem hæc approbatio veluti quædam canonizatio, per quam tale institutum publice et authentice sanctum perhibetur, sicut canonizatio personæ alicujus, nihil est aliud, quam de illius vera sanctitate et gloria publicum et authenticum Ecclesiæ testimonium. Ex quo exemplo optime potest assertio confirmari; nam si ad colendos sanctos publice et universe, sine periculo erroris aut superstitionis, necessaria est approbatio sanctitatis ejus per publicam Ecclesiæ sententiam declarativam illius, non minori ratione necessaria est approbatio similis illius congregationis, et vivendi modi, qui universæ Ecclesiæ tanquam sanctus, et ad perfectionem obtinendam utilis proponitur.

14. *Hæc approbationis necessitas non solum in jure canonico, sed etiam in naturali fundatur.* — Et hinc etiam intelligi potest, necessitatem hanc non esse de solo jure canonico, sed in ipso jure naturali magnum habere fundamentum. Ratio a priori est, quia non potest institui religio secundum aliquem vivendi modum communem cum solis substantiis votis religiosi status sine additione aliquarum observantiarum, quibus ille status ad peculiarem religionem, seu vivendi mo-

dum determinetur. Tum quia, sicut substantia non potest esse vel operari sine accidentibus, ita nec religiosus status sine regula, et vivendi modo ac ordine; tum etiam quia alias non posset distinctio religionum, et consequenter nec peculiaris institui ordo. In hoc ergo, quod per intentionem humanam additur, errandi periculum imminet, propter quod vitandum Ecclesiæ approbatio necessaria est. Quia si libera esset talium religionum institutio, ampliatio et propagatio, facile accidere posset, ut multi admiscerentur errores, et ut fideles deciperentur, modumque vivendi vel saluti contrarium, vel perfectionem impediendem, vel saltem ad illam nihil juvantem, pro vero et utili perfectionis statu assumerent, quod esset magnum Ecclesiæ detrimentum.

15. Et ita accidit tempore Innocentii III. Nam hæretici quidam pauperes de Lugduno, alias Waldenses vocati, supersticiosum vivendi modum pro religioso invenerunt, et pro religionis statu introducere procurarunt; resistente autem Innocentio III, minime potuerunt (ut Abbas Urspergensis refert in Chronico, anno 1212), et hac occasione (ut multi credunt), Innocentius III decrevit, ut nulla religio sine approbatione Summi Pontificis de novo erigeretur. Unde notanda est differentia inter hanc necessitatem seu obligationem, ante vel post ecclesiasticam prohibitionem; nam ante prohibitionem non peccaret, qui suo prudenti iudicio et arbitrio modum religiose vivendi inveniret, et honestum, et ad perfectionem utilem eum iudicando, erigeret, et socios reciperet, qui secum illum profiterentur, modo explicato superius in secunda opinione. Nihilominus tamen ad Prælatorum Ecclesiæ curam pertinisset tunc talem introductionem, præsertim cum extensione et propagatione non admittere, donec ab eis examinaretur et probaretur, quia hoc sine dubio per se necessarium est ad bonum Ecclesiæ regimen, et ideo in Prælati Ecclesiæ non deest potestas ad prohibendos hos vivendi modos non examinatos, nec per Ecclesiam, id est, per Ecclesiæ Pastores approbatos.

16. *Duobus modis potest religio institui.* — *Approbatio religionis necessaria est, et pertinet vel ad Pontificem, vel ad Episcopum, pro illius diversitate.* — Unde ulterius concludo, semper et ab initio Ecclesiæ Christi necessariam fuisse aliquo modo hujusmodi approbationem ad religiosam communitatem denuo introducen-

dam. Ad quod explicandum adverte, duobus modis posse aliquam religionem in universa Ecclesia introduci. Unus modus est, quando a principio corpus religionis pro universa Ecclesia instituitur, ut per totam Ecclesiam diffundi valeat, specialem unitatem corporis mystici in se retinendo cum mutuo vinculo sub uno proprio capite vel governatore. Qui modus non fuit frequens in antiquioribus religionibus, ut mox dicemus; sed postea, et præcipue temporibus religionum Mendicantium viguit. Et sine dubio talis religio ejusque institutio per se, et quasi natura sua universalem Ecclesiæ approbationem postulat, quia illius probitas toti Ecclesiæ interest. Unde concluditur, ad Summum Pontificem pertinere, ut in sequenti capite late dicemus, quia cura universalis Ecclesiæ propria est Summi Pontificis. Et ideo, supposita dignitate ac obligatione ipsius, ratio ipsamet postulat, ut sine ipsius scientia et approbatione nullus vivendi modus pro universa Ecclesia introducatur, aut instituat.

17. *Olim non instituebantur religiones vel pro universa Ecclesia, vel sub uno capite.* — At vero antiquiores religiones, quæ Innocentium III præcesserunt, alium modum inceptionis, et propagationis suæ habuerunt. Nam in principio, vel non fuit earum institutio generalis pro universa Ecclesia, vel non sub uno capite per modum unius corporis politici propagabantur, sed religio incipiebat in uno particulari monasterio, et sæpius, ut creditur, intra illud solum continebatur (ut de monasterio S. Martini Turoni, et alio Mediolani, et aliis quæ in Occidente, et pluribus quæ in Oriente fuerunt, verisimile est). Interdum vero multiplicabantur monasteria, vel per imitationem et exemplum, vel per diligentiam priorum monachorum, qui interdum ab aliis populis vel principibus invitabantur. Et ita videntur dilatata S. Basilii, et S. Augustini, maxime vero S. Benedicti religiones; et quamvis sub uno capite et supremo governatore non unirentur, ideoque non proprie unum corpus religionis efficerent, nihilominus propter convenientiam in regula et emanatione ab uno parente, ex pluribus monasteriis similibus una familia componi censebatur. In illis ergo temporibus approbatio religionis in principio non erat universalis, nec a Summo Pontifice immediate fiebat; sed initium ejus ad illum Episcopum spectabat, in cujus diocesi primum monasterium incipiebat; quod si aliud simile

in alia diocesi erigendum erat, ad ejus Episcopum approbatio spectabat. Qui non tenebatur alterius iudicium sequi, cum non esset in hoc superior, nec ejus approbatio esset (ut ita dicam) canonica, id est, universalis; et ita procedebatur, donec tam generalis fieret religionis approbatio, ut tacito consensu universalis Ecclesiæ approbata censeretur, quod maxime consummabatur, quando Romani Pontifices hujusmodi monasteria facto ipso, vel tacito consensu approbare videbantur; et hoc modo veteres religiones monasticæ, et clericorum, approbationem meruerunt, et obtinuerunt. Quod potest confirmari et declarari ex aliis, quæ de similibus modis in canonizandis sanctis Doctores tradunt, ut videri potest in Waldens., tom. 3 de Sacram., c. 122, et Bellarm., lib. 1 de Beat. Sanct., c. 8. Nam, ut jam explicuimus, eadem ratio militat in approbatione religionum, et ideo eadem proportio servanda est.

18. *Secunda conclusio: requiritur etiam practica approbatio.* — Secundo, dicendum est, ad hujusmodi religionem instituendam et erigendam, non satis esse approbationem, quasi speculativam, per quam ejus honestas et utilitas declaretur, sed necessariam etiam esse approbationem practicam, per quam detur tali congregationi vel Prælati ejus potestas acceptandi et recipiendi in Christi nomine, et in vero statu religioso constituendi illos, qui vitam illam profiteri voluerint. Declaratur assertio, quia, ut dixi, valde distincta sunt iudicium de probitate rei, et licentia, et facultas illam exequendi. Dicimus ergo, præter iudicium de honestate talis vivendi modi, necessariam esse licentiam et facultatem Ecclesiæ ad talem religionem instituendam et erigendam. Et ita assertio in præsentem tempore est certa post Ecclesiæ constitutionem, ut aperte probatur ex d. cap. ult. de Relig. domibus. Prohibet enim *ne quis novam religionem inveniat*, utique sine licentia speciali Pontificis. Idem colligitur ex ratione textus: *Ne nimia religionum diversitas gravem in Ecclesia Dei confusionem inducat*. Hæc enim ratio eo tendit, ut religiones non nimium multiplicentur; ob quam rationem potest interdum non expedire aliquam religionem de novo institui, etiamsi ex instituti examinatione, constet nihil mali vel incommodi spiritualis continere. Ob hanc ergo causam et alias, potuit Ecclesia prohibere ne sine approbatione et licentia sua nova religio instituat. Qua prohibitionem consequen-

ter factum est, ut ad religionem instituendam specialis approbatio practica, id est, concessio, et facultas novam religionem instituendi necessaria sit. Ut autem qualis sit ista necessitas, melius intelligatur, circa illam prohibitionem nonnulla occurrentia dubia proponenda et explicanda sunt, quod in sequenti capite commodius fiet.

CAPUT XVI.

DUBIA QUÆDAM EXPEDIUNTUR, QUIBUS DOCTRINA CAPITIS SUPERIORIS DECLARATUR ET CONSUMMATUR.

1. *Primum dubium.* — Primum dubium est, quid illa lege canonica prohibeatur. Et secundum esse potest, an illa lex sit tantum prohibens, vel etiam irritans. Et utriusque dubitandi ratio ita declaratur, quia verba Innocentii sunt: *Prohibemus ne quis novam religionem inveniat.* Quæ verba necessario intelligenda sunt de inventione, quæ ad executionem et praxim transeat; nam cogitatione invenire, vel scriptam inventionem tradere, non est prohibitum, ut per se notum est. Deinde non minus declaratum est debere intelligi de inventione, quæ propria auctoritate, vel sine licentia Summi Pontificis ad executionem transit. Nam si id fiat de licentia Papæ, sanctum est, et quotidie fit; nec enim lex unius Pontificis potuit impedire successorum potestatem, vel ad novas religiones instituendas januam prorsus ocludere. Unde recte D. Thom. 2. 2, q. 188, art. 1, ad 4, dixit, ibi institutum esse, ne nova religio sine auctoritate Summi Pontificis instituatur; et in idem redit quod dixit Bellar., lib. de Monach., cap. 4, ibi fuisse prohibitum, ne deinceps ullus ordo instituatur sine approbatione Apostolicæ Sedis.

2. Hoc ergo supposito, occurrit objectio, quia prohibitio illa videtur repugnantiam in verbis involvere. Nam, ponamus aliquem nunc instituere modum vivendi cum studio perfectionis in communitate aliqua, sub aliquo Prælato, in cujus manibus tria vota fiant cum traditione et obligatione servandi certam regulam honestam, novam tamen, et ab auctore talis modi vivendi inventam. Nunc ergo quæro an illa sit vera religio, necne. Nam si non est religio, ille non peccat contra legem dictam, quia revera non invenit novam religionem, et consequenter illa institutio valida erit, quia non erit contra illam legem; hoc autem vide-

tur contra illius legis intentionem, et contra rationem; quia illi statui, si validus est et subsistit, nihil deest ad veram religionem, cum sit modus vivendi stabilis, et tribus votis consecratus, et per honesta media ad perfectionem christianam tendens, quæ est ipsa definitio religiosi status, ut videre licet in Bellarm. supra, c. 2, et aliis. Si autem dicatur illam congregationem esse veram religionem, tunc sequitur, non obstante illa prohibitione, posse fieri et subsistere plures religiones veras sine approbatione Pontificis, et consequenter etiam post talem prohibitionem non esse necessariam approbationem Pontificis, ut nova religio valide instituatur; sed ad summum ut fiat licite, quod videtur contra mentem Pontificis in ratione ipsius explicatam; quia sic eadem pericula, et eadem confusio in multiplicatione religionum sequeretur.

3. Ex hac ergo difficultate nascuntur duo dubia proposita: nam, si illa lex est irritans, in prædicto casu illa congregatio non erit religio, et tunc explicandum erit quomodo ille institutor transgressor sit illius legis, et quid per illam prohibeatur. Si vero est tantum prohibens, satis clarum erit quid prohibeat; videndum tamen erit quomodo intentioni illius legis satisfiat. Quod ergo lex illa in principio, cum condita est, de sola prohibitionem sine irritatione fuerit intellecta, colligi potest ex cap. unic. de Relig. domib., in 6, ubi refert Pontifex, quod post illam prohibitionem, *presumptuosa multorum temeritas effrenata quasi multitudinem adinvenit*, utique religionum, de quibus in principio capituli dicitur: *Religionum diversitatem nimiam, ne confusio induceret, generale Concilium consulta prohibitionem vetavit.* Quæ verba etiam nudam prohibitionem indicant, et magis id significant verba sequentia, quibus Pontifex *cunctas religiones, et ordines mendicantes post dictum Concilium adinventos, qui nullam Sedis Apostolicæ confirmationem meruerunt, perpetuæ prohibitioni subicit, et quatenus præcesserant, revocat.* Igitur supponere videtur fuisse validos, non enim illos nullos fuisse declarat, sed *revocat* denuo, utique eos annullando. Et certe, si non fuisset ita intellecta illa vox, verisimile non esset ausos futuros fuisse homines catholicos tantam multitudinem religionum multiplicare. Potest etiam hæc pars ratione generali confirmari, quia lex prohibens non est irritans, nisi id expresse declarat, quod ibi non fit, nec extendi debet, cum sit odiosa; hæc tamen sententia et falsa est, et

difficultatem propositam non evacuat, ut mox ostendam.

4. *Cajetani sententia in hoc dubio.* — Prius enim referre necesse est sententiam Cajetani, qui hanc difficultatem sub aliis terminis tetigit in 2. 2, q. 188, art. 1; movet autem illam in speciali circa professores regulæ tertii ordinis, utique S. Francisci, vel S. Dominici (hoc enim non declarat) in peculiari congregatione viventes in communi, et tria vota emittentes sine licentia Pontificis. Et de illis quærit an violent prædictam legem, tanquam institutores novæ religionis, vel potius excusari possint a culpa et transgressione illius legis, quia non sunt veri religiosi; nec ille modus vivendi est religio. In quo dubio ipse in hanc posteriorem partem inclinatur. Et potest pro eadem sententia citari Cardin., Con. 39, quatenus dicit, legem prohibentem novam religionem invenire, non comprehendere illos qui novum modum religiose vivendi invenerunt sine professione; quia illa non est propria religio, et sequitur Felin., in cap. *Ecclesia sanctæ Mariæ*, de Constit., in principio. Illam vero sententiam confirmat Cajetanus, tum auctoritate talium instituentium, quos dicit fuisse viros religiosos, et non ignorantes, et veneratione dignos apparuisse. Tum ex illo principio, quod pœnæ non sunt extendendæ. Ex quo infert, nomine religionum in dicto capite intelligi statum personarum tria vota solemniter emittentium, quia hæc est propriissima et stricta illius vocis significatio.

5. Ex quo ulterius colligit Cajetanus, instituentes congregationes prædictas cum tribus votis non esse auctores novæ religionis; quia illa vota non sunt solemniter, sed simpliciter, juxta declarationem Bonifacii, in d. cap. unic. de Voto, in 6. Et consequenter ait illa non esse vota constituentia religionem proprie dictam. Et ita ad difficultatem respondet, illos instituentes tales vivendi modos non agere contra prohibitionem Innocentii, quia non instituunt religiones. Objicit autem sibi, quia saltem peccabunt contra prohibitionem Gregorii X, prohibentis fieri novos ordines; quam vocem videtur addidisse Gregorius ad prohibitionem extendendam; quia vox *ordo* generalior est, et proprie comprehendit illas congregationes religiosum ordinem servantes, etiam si vota solemniter non habeant. Et solum respondet Cajetanus de particulari Ordine Tertiariarum vel Tertiariarum, quod, licet ei de novo addantur tria vota simpliciter sine licentia Pontificis, non fit novus ordo, sed an-

tiquus quodammodo perficitur; et ideo in rigore per hoc non fit contra prohibitionem illam. Ex quo toto discursu videtur colligi, sensisse Cajetanum, materiam prohibitam ab Innocentio fuisse tantum religionem constantem ex votis solemnibus, et consequenter legem illam fuisse irritantem in eo quod prohibet, scilicet, respectu religionis constantis ex votis solemnibus; quia nec licite nec valide fieri potest sine licentia Pontificis. At vero respectu ordinis, in quo talia vota non emittuntur, legem illam Innocentii nec irritantem, nec prohibentem esse, quia non cadit in talem materiam; et ideo dicit non peccare contra illam legem, qui talem ordinem sua auctoritate invenit. De prohibitionem autem addita per Gregorium, sentit latiore habere materiam, quia non solum novam religionem, sed etiam novum ordinem prohibet. Unde licet in particulari excuset Tertiarios propter rationem quam reddit, tamen generatim non excusat eum qui introduceret novum ordinem, non solum quoad vota, sed etiam quoad totam vivendi normam, quominus esset prohibitionis Gregorianæ transgressor. Non explicat autem an respectu talis ordinis sit lex illa tantum prohibens, an etiam irritans.

6. *Prohibitio Innocentii non est odiosa, sed directiva.* — Hæc vero sententia plurimum enervat decretum Innocentii, et solidum fundamentum non habet; nam imprimis nunc non agimus de pœna, de qua illud decretum nullam mentionem facit; sed materiam et efficaciam illius legis inquirimus. Et deinde lex illa non potest dici odiosa, vel pœnalis, sed potius directiva, cum nullam pœnam adhibeat; et favorabilis, cum communi Ecclesiæ bono valde utilis fuerit, et nulli onerosa cum fundamento reputari possit. Quia postulare pontificiam approbationem non est onus speciale, sed quodammodo in ipsa natura talis operis inclusum, ut omnia ordinate fiant; et præsertim ea quæ tanti momenti existunt. Præterea, quamvis eo tempore, religionum vota solemniter essent, et sine illis fortasse religiosus status non constitueretur, nihilominus hoc non est per se, vel de intrinseca ratione veræ religionis requisitum (ut jam a nobis declaratum est). Unde cum Pontifex de religionibus generaliter loquatur, non est cur ejus prohibitio ad religiones, in quibus vota solemniter fiunt, restringatur. Nam lex illa non tantum prohibet religiones usitatas, ut sic dicam, sed quascumque possibles fieri sine approbatione Pontificis.